

Ku[n]stwerken

Een sterk staaltje Nederlandse kustversterking in 125 schilderijen

Vorig najaar startte de kustversterking bij Katwijk. Deze ingreep geeft de kust daar een geheel nieuw aanzien. Katwijk is niet de enige kustplaats waar de duinen een metamorfose ondergaan. Stichting XXL Art legt de werkzaamheden langs de gehele Nederlandse kust vast met een groep kunstenaars uit binnen- en buitenland. Dit jaar volgt het sluitstuk: de provincie Noord-Holland. Het unieke Nederlandse duinlandschap ten tijde van de kustverzwaring wordt zo voor het nageslacht bewaard.

HARRY J. KRAAIJ

Kunstenaars Margreet Boonstra schildert de kust van een Waddeneiland.

Vissershoeck op Goeree, gezicht vanaf zee.
Schilderij: Piet Groenendijk

Maar weinig Nederlanders krijgen de gelegenheid om de schoonheid van hun land vanaf zee te bekijken. De kustlijn met duinpartijen, natuurlijke begroeiing en hier en daar een torenspits die daarbovenuit steekt. De kunstenaars van XXL Art wel. Sinds 2009 vaart de crew van deze kunststichting jaarlijks uit met een aantal geselecteerde schilders aan boord om de Nederlandse kust vast te leggen in olieverf. Stukje voor stukje wordt iedere provincie geschilderd op reuzendoeken van 2.50 meter bij 50 centimeter. De schilderijen zijn gemaakt vóór, tijdens of ná de uitvoering van de kustversterking. In totaal zullen er circa 125 schilderijen ontstaan en een aantal daarvan is nog te koop ook. In de afgelopen jaren werden al in vier provincies tentoonstellingen ingericht. Het leverde een boeiend beeld op van ieder afzonderlijk deel van Nederland.

Stijgende waterspiegel

De aanleiding voor dit grootschalige kunstproject was de versterking van de Nederlandse kust om de stijgende waterspiegel ook in de toekomst te kunnen weerstaan. Het begon met het aanwijzen en gefaseerd aanpakken van zogenoemde 'Zwakke Schakels', maar inmiddels is al een groot deel van het kustlandschap getransformeerd. Soms worden dijklichamen in het duin aangebracht, soms worden de duinen verhoogd en waar het kan wordt door middel van zandsuppletie het strand verbreed. Zelfs een zandmotor wordt daarvoor ingezet.

In Katwijk wordt dit jaar - net als deels in Noordwijk - een dijklichaam in de duinenrij aangebracht ter versterking. Het zicht op zee vanaf de boulevard wordt nauwelijks belemmerd, alleen vanaf het laagste deel. Buiten de bebouwde kom wordt er doorgaans voor gekozen de duinen een zo natuurlijk mogelijk uiterlijk te laten behouden.

Kunst en cultuur gecombineerd

Arts en kunstenaar Piet Groenendijk is in zijn realistisch werk bij uitstek geïnteresseerd in de combinatie van natuur en cultuur: de ingreep in het landschap, het element van menselijke aanwezigheid, schuurt in zijn duinlandschappen. En dat is een onbetwistbaar kenmerk van de Nederlandse zeereep. Enerzijds de ongerepte, natuurlijke begroeiing op spontaan ontstane duinen, maar daarnaast de noodzaak om de natuurlijke bescherming tegen het zeewater in stand te houden, te versterken, en waar nodig zelfs uit te bouwen met kunstmatige ingrepen. Een voorbeeld van Groenendijks keuze in de provincie Zuid-Holland was bijvoorbeeld om de kust bij Vissershoeck op Goeree te schilderen. Het duinlandschap legde hij vast in koele kleuren, maar alleen de natuur zou voor hem niet intrigerend genoeg zijn. Niet voor niets koos hij het deel waarop nog net de vuurtoren van Ouddorp te zien is, de enige nog bemande vuurtoren van Nederland.

Schilderen bij weer en wind

Een fantastisch onderdeel van Ku[n]stwerken was natuurlijk het uitvaren vanuit Groningen en Friesland. Het Nederlandse landschap eindigt aan de noordkust van de Waddeneilanden, dus werd vanaf de Noordzee geschilderd. Dit leverde niet alleen een fantastisch en afwisselend beeld op, ook de natuur was hier zichtbaar rijkelijk aanwezig. Typische waddenvogels als scholek-

sters, strandlopers en wulpen foerageerden alsof er geen pottenkijkers aanwezig waren. Meeuwen waren iets brutaler. Ze rustten vaak uit op de boot en voeren een stukje mee. Op zich was dat geen bezwaar, totdat er eentje in de natte olieverf landde en zijn pootafdruk als signatuur achterliet op het dek! Ook de zeehonden lieten zich niet storen bij hun zonnebad op het wad; een enkele keer kwam er zelfs even eentje poolshoogte nemen.

De kunstenaars namen dat alles waar, maar moesten zich vooral concentreren op hun doek. Voorwaarde van het project is namelijk dat het schilderij in één dag voltooid dient te zijn. Ook bij weer en wind. Maar alleen tot windkracht 4: daarboven is het zelfs voor de meest professionele kunstenaar ondoenlijk om het penseel nog juist op het doek te plaatsen. En de meeste kunstenaars zijn niet kinderachtig als het gaat om het vervullen van een opdracht. Dorien van Diemen, Nederlands kunstenaar woonachtig in Schotland, werd bij Ameland gesteund door een kolonie horzels, Juriaan van Hall, voormalig lid van de After-Naturegroep, had de grootste moeite om de lieveheersbeestjes te omzeilen die en masse afkwamen op de terpentingeur van zijn werk.

Noord-Holland en daarna

Het belang is echter dat het Nederlands kustlandschap wordt vastgelegd voor de toekomst. En dat in een zeer belangrijk tijdsbestek, ten tijde van de kustverzwaring. XXL Art bereidt zich nu met haar kunstenaars voor om de laatste provincie te voltooiën: Noord-Holland. Vooral het belangrijke waterwingebied en rijke natuurgebied van het Noord-Hollands Duinreservaat belooft een prachtige uitdaging te worden. In 2015 wordt het project afgerond en zal de complete kust in schilderijen geëxposeerd worden. Dan zal duidelijk worden hoe het duinlandschap per provincie verschilt. Zeer afwisselend: soms met kustdorpen, dan weer met windmolenparken, hier en daar met dijklichamen. Geen provincie vertoont hetzelfde beeld. Nederland heeft een prachtige kust....

HARRY J. KRAAIJ IS KUNSTHISTORICUS, PUBLICIST, TENTOONSTELLINGSMAKER EN ONTWIKKELT KUNSTCONCEPTEN.

Om Ku[n]stwerken in Noord-Holland te kunnen voltooiën is Stichting XXL ART nog op zoek naar financiële ondersteuning door bedrijven en particulieren. Wilt u een schilderij kopen of een donatie doen: www.xxlart.com

Alle foto's bij dit artikel: © XXL Art (Louis Drenth, Harry J. Kraaij, Sandra Kuçuksen-Everts en Annette Schautt)